

Wiberg Taxaties BV

Hogeweg 37
8278 BB Kamperveen

06 - [REDACTED]

info@wibergtaxaties.nl

KvK 51370158

BTW NL8232.43.941.B01

IBAN NL58RABO 0157 7810 54

Beheerregeling Edelherten Gelderland

Rapportage over groeiseizoen 2020

Datum: 18-02-2021

Geanonimiseerde versie

Auteurs: [REDACTED]

Inhoudsopgave

1	Algemeen	3
2	Uitvoering van de opdracht	4
2.1	Uitgangspunten	4
2.2	Werkorganisatie	4
2.3	Vorbereiding	4
2.4	Monitoring	4
2.5	Wijze van taxeren.....	5
2.6	Overleg met andere partijen.....	5
3	Resultaten	6
3.1	Beschrijving van de schade	6
3.2	Omvang van de schade	7
4	Conclusies en aanbevelingen	13

1 Algemeen

In dit rapport wordt verslag gedaan van de werkzaamheden die Wiberg Taxaties (verder: Wiberg) in het groeiseizoen van 2020 heeft uitgevoerd in het kader van de beheerregeling Edelherten. Deze regeling is door de provincie Gelderland in 2019 ingesteld. De regeling is van toepassing voor de landbouw-enclave Leuvenum-Staverden, waarin 8 melkveebedrijven liggen. BIJ12 fungeert als opdrachtgever.

Doelstelling van de beheerregeling is het bevorderen van acceptatie bij grondgebruikers voor het medegebruik van hun graslandpercelen door edelherten, door een realistische schadeloosstelling aan te bieden. De regeling behelst verder het ontzorgen van de grondgebruikers met een automatisch taxatieproces.

De aanpak in groeiseizoen 2020 is gebaseerd op de ervaringen die zijn opgedaan in 2019.

2 Uitvoering van de opdracht

2.1 Uitgangspunten

Het uitvoeren van de beheerregeling vraagt een werkwijze die afwijkend is van reguliere faunaschadetaxaties. Het vastleggen van de begrazing op perceelniveau leidt ertoe dat de intensiteit van het veldwerk op een beduidend hoger niveau ligt dan bij reguliere taxaties.

Wij hebben de volgende uitgangspunten gekozen voor onze werkorganisatie:

- De taxateur dient frequent in het gebied te zijn, maar kan niet dagelijks volgen wat er gebeurt. Daarom is een goede samenwerking met grondgebruikers van groot belang. Alleen op die manier kan de taxateur de informatie verkrijgen die van belang is voor een correcte uitvoering.
- De taxateur moet het werkgebied en het gedrag van de edelherten goed leren kennen.
- De werkzaamheden dienen zo eenduidig mogelijk te worden uitgevoerd.
- Grondgebruikers krijgen één aanspreekpunt zodat de communicatie laagdrempelig is en het tijdsbeslag voor grondgebruikers wordt geminimaliseerd.

2.2 Werkorganisatie

De monitorings- en taxatiewerkzaamheden zijn verricht door één vaste taxateur. Een 2e taxateur dient als back-up. De 2e taxateur ondersteunt de werkzaamheden van de 1e taxateur en fungeert tevens als klankbord voor de 1e taxateur.

2.3 Voorbereiding

De werkzaamheden zijn gestart met een vooroverleg met alle grondgebruikers. In dit overleg is de actuele bedrijfssituatie besproken en zijn afspraken gemaakt over de onderlinge communicatie. De overleggen zijn constructief verlopen. De grondgebruikers denken actief mee over de wijze waarop het werk en de samenwerking het best kan worden georganiseerd.

2.4 Monitoring

Het veldwerk is gestart op 3 maart 2020 met een bezoek aan de eerste percelen met faunaschade. Van alle bezoek is aantekening gemaakt in het logboek.

Omdat het niet haalbaar en niet nodig is om wekelijks alle percelen te bezoeken, meldde de taxateur voorafgaand aan zijn bezoek in een groepsapp wanneer hij in het gebied zou zijn. Als reactie daarop gaven de grondgebruikers aan waar de herten actief waren en welke percelen moesten worden beoordeeld. Deze werkwijze heeft goed gefunctioneerd. De grondgebruikers meldden ook wanneer er percelen beweide of gemaaid zouden worden en daarom afgetaxeerd moesten worden. Uitgangspunt was dat de grondgebruiker bij aftaxaties aanwezig was.

De veldwerkzaamheden zijn beëindigd op 30 oktober 2020. Op dat moment was het groeiseizoen ten einde. De begrazing door herten gaat in de gehele winterperiode wel door, maar wordt niet meer gemonitord omdat het gras in deze periode niet meer wordt benut. Gedurende het groeiseizoen zijn 27 veldbezoeken aan het gebied gebracht.

2.5 Wijze van taxeren

De gewasschade is als volgt getaxeerd:

- Het grasverlies in maaibeides is bepaald met de grashoogtemeter, volgens de reguliere taxatiemethode (Meten is weten).
- Het grasverlies in beweidingssituaties is benaderd met een rekenmethode, omdat methodes voor directe schademeting niet beschikbaar c.q. niet mogelijk zijn.
- Schade door vertrapping is met de grashoogtemeter getaxeerd. Er was geen aanleiding voor herstelwerk aan de zode.
- De relatief beperkte schade van wissels en ligplekken is niet getaxeerd.
- Schade door zwijnen en dassen is separaat getaxeerd.

2.6 Overleg met andere partijen

De taxateurs hebben met andere partijen in het gebied contact onderhouden over de taxatiewerkzaamheden.

De volgende partijen zijn geconsulteerd:

- de jachtopzichters van Leuvenum en Staverden.
Onderwerp van gesprek was met name de planning van het veldwerk van de taxateur, ter voorkoming van verstoring van de jacht.
- FBE Gelderland
Het opvragen van informatie over de aantallen edelherten in het gebied.
- Natuurlijk Fauna-Advies Mts
Overleg over het aantal edelherten in het gebied.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bevindingen in groeiseizoen 2020 beschreven.

3.1 Beschrijving van de schade

In het gebied zijn verschillende soorten schade vastgesteld.

- Begrazing door herten komt het meest voor. Dit vindt meestal plaats op graslandpercelen die zijn bedoeld als maaibeide. Herten grazen daar graag omdat het voeraanbod ruim is.
- Begrazing tijdens beweiding komt ook regelmatig voor. In dat geval lopen de herten tussen het vee of begrazen een perceel in de tijd dat het vee op stal staat. Dit fenomeen is lastig te kwantificeren, omdat dit meestal niet door de taxateur wordt waargenomen en hij achteraf constateert dat dit zich heeft voorgedaan. Het aantal waarnemingen is naar alle waarschijnlijkheid een aanzienlijke onderschatting van de werkelijkheid.
- Vertrapping van het gras en/of de zode vindt plaats bij intensieve begrazing op natte plekken.
- Wissels worden in het gehele gebied aangetroffen. Met name in hoog gras ontstaat (relatief beperkte) gewasschade.
- In de percelen waar herten grazen, rusten zij ook. In lang gras veroorzaakt dit ligplekken. De schade bestaat uit oogstverlies tijdens het maaien van het gras. De omvang ervan is beperkt en is afhankelijk van de gewaslengte en weersomstandigheden.
- De percelen die worden beweide door vee, zijn afgerasterd. Meestal met glad ijzerdraad dat onder spanning staat. De herten lopen hier regelmatig doorheen, waardoor het stroomcircuit wordt doorbroken. Ook moeten afrasteringspalen regelmatig worden vervangen vanwege breuk. Het vee kan hierdoor uitbreken naar andere percelen en komt soms ook op de openbare weg. De grondgebruikers zijn genoodzaakt iedere dag dat het vee naar buiten gaat, de afrastering te controleren en waar nodig te repareren. Een arbeidsintensieve klus. Daarnaast is er ook materiele schade.
- Op plekken waar herten wisselen, steken zij sloten over. Uitgelopen slootkanten is het gevolg. Deze worden doorgaans niet hersteld, omdat dit niet zinvol is: de herten wijzigen niet van wissel. Vaak moet een extra afrastering worden geplaatst om te voorkomen dat het vee uitbreekt.
- In het gebied wordt lokaal wroetschade door zwijnen en graafschade door dassen aangetroffen. In aantal waarnemingen relatief beperkt. Wroetschade kan echter qua omvang aanzienlijk zijn.

3.2 Omvang van de schade

De edelherten bewegen zich door het gehele gebied, maar er zijn wel duidelijke lokale verschillen. De omvang van de schade per bedrijf verschilt hierdoor aanzienlijk.

3.2.1 Beschadigde oppervlakte

Het bedrijfsgedeelte waarop gewasschade door edelherten is getaxeerd, is per grondgebruiker opgenomen in onderstaand overzicht.

Grondgebruiker	Bedrijfsopp. (ha)	Schade-opp. (ha)	Schade-aandeel %
G1	64,55	49,3	76,4%
G2	48,1	33,3	69,2%
G3	42,8	35	81,8%
G4	49,08	29,05	59,2%
G5	51,16	16,25	31,8%
G6	102,08	50,29	49,3%
G7	38,41	19,64	51,1%
G8	30,99	8,5	27,4%

Twee bedrijven hebben een duidelijk lager schadeniveau dan de overige. Daarvoor zien wij de volgende verklaringen:

- Bij G5 wordt dit veroorzaakt door het feit dat eind februari 2020 op perceel 6 een proef is aangelegd. Het doel van deze proef is om te monitoren of er verschillen optreden in de samenstelling van de grasmat in een situatie waarin herten grazen en een situatie waar herten niet grazen. De helft van het perceel is in het raster gezet. Het plaatsen van het raster heeft in de eerste helft van 2020 geleid tot een gedragsverandering bij de herten: dit perceel werd gemeden, terwijl het perceel wel middenin het gebied ligt waar zich veel herten ophouden. Inmiddels lijkt er gewenning te zijn opgetreden.
- Het bedrijf van G8 ligt aan de rand van het gebied. Hier houden zich structureel minder herten op.

De schadeoppervlakte voor het gehele gebied is weergegeven in onderstaand overzicht:

Overzicht beschadigde oppervlakte (gehele gebied)	
Schade-oppervlak (ha)	241,43
Bedrijfsoppervlak (ha)	427,17
% van totale oppervlak	56,5%

3.2.2 Getaxeerde gewasschade

De omvang van schade die met de grashoogtemeter werd vastgesteld, is in onderstaande tabel samengevat. De schade is uitgedrukt in kilogrammen droge stof, zodat prijseffecten worden geëlimineerd.

Grondgebruiker	Getaxeerde schade door edelherten (kg ds)			
	Voorjaar	Zomer	Najaar	Totaal
G 1	26.423	24.953	-	51.375
G 2	39.729	38.408	3.898	82.035
G 3	30.910	18.892	4.490	54.292
G 4	5.123	11.401	835	17.359
G 5	3.723	6.570	2.801	13.094
G 6	3.451	3.068	502	7.022
G 7	38.392	64.196	1.533	104.121
G 8	-	4.139	-	4.139
Totaal	147.750	171.628	14.059	333.437

3.2.3 Jaarvergelijking 2019 met 2020

De getaxeerde schade is aanzienlijk groter dan in 2019. Mogelijke verklaringen zijn:

- De grondgebruikers zijn beter ingespeeld op het nieuwe taxatieproces en communiceren intensiever met de taxateur. Deze heeft daardoor in 2020 aanzienlijk meer schademeldingen verwerkt.
- Het groeiseizoen verliep in 2020 geheel anders dan in 2019. Het was beduidend groeizamer. De getaxeerde nam daarmee ook toe.
- De indruk is dat de hertenpopulatie is toegenomen.

In onderstaand overzicht hebben wij de verschillen gekwantificeerd.

Vergelijking schadejaren						
Sne	2019		2020		Relatief (2019 = 100)	
	Schade (kg ds)	Aantal taxaties	Schade (kg ds)	Aantal taxaties	Schade (kg ds)	Aantal taxaties
voorjaar	105.005	50	147.750	60	40,7%	20,0%
zomer	70.113	61	171.628	123	144,8%	101,6%
najaar	27.334	20	14.059	12	-48,6%	-40,0%

3.2.4 Raming gewasschade in beweidingssituaties

De hoeveelheid gras die herten vreten op beweidingsspercelen kan niet rechtstreeks worden vastgesteld. De reden is dat het vraatbeeld niet kan worden onderscheiden van dat van vee. De intensiteit van begrazing zou alleen met zeer intensieve monitoring te schatten zijn. Om deze reden is een alternatieve benadering gekozen.

Deze benadering van de omvang van begrazing in beweidingssituaties is als volgt opgezet:

- Beschikbare literatuur is geraadpleegd over de hoeveelheid droge stof die herten en melkvee opnemen. Omdat er relatief weinig over edelherten bekend is, zijn enkele uitgangspunten afgeleid van beschikbare kengetallen voor melkvee. In de literatuur is gezocht naar mogelijk nieuwe of afwijkende kengetallen voor de variabelen die wij in de rekenformules toepassen. Dit heeft niet geleid tot nieuwe inzichten.
- De omvang van de hertenpopulatie is gebaseerd op tellingen die door de FBE beschikbaar zijn gesteld.
- Wij hebben de hoeveelheid drogestof berekend die de edelhertenpopulatie in dit gebied maximaal kan opnemen. Dit is de theoretisch maximale schade aan het grasland in het gebied.
- Wanneer van dit theoretisch maximum wordt verminderd met de getaxeerde schade, resteert de raming van de omvang van de begrazing door herten in beweidingssituaties.

Voor een realistische berekening is het cruciaal dat de omvang van de populatie bij benadering correct is. Op basis van eigen waarnemingen hebben wij de indruk dat de populatietellingen van de FBE de ondergrens vormen van de aanwezige populatie. Om die reden hebben wij de heer Spek van Natuurlijk Fauna-Advies Mts geconsulteerd in zijn rol als grofwildcoördinator Veluwe. Deze heeft middels een alternatieve benadering een schatting gemaakt van de omvang van de populatie edelherten.

Wij hebben 2 scenario's doorgerekend om de omvang van deze schadecomponent te benaderen:

- Scenario 1: berekening op basis van de populatietelling van FBE Gelderland;
- Scenario 2: berekening op basis van de benadering van Natuurlijk Fauna-Advies Mts.

Scenario 1

De raming van de schade tijdens beweiding, gebaseerd op de populatietelling FBE Gelderland en de in 2019 ontwikkelde rekenmethode, leidt tot de volgende uitkomst:

Schadeberekening "begrazing in beweiding 2020", op basis van populatietellingen FBE Gelderland		
Berekende maximale schade in het gebied (kg ds)		Toelichting
geschat aantal edelherten in gebied	435	Op basis van populatieberekening Spek Fauna Advies
geschat aantal weidedagen per jaar	243	in groeiseizoen, 1 maart tot 30 oktober
aantal uren begrazing / dag	13,5	herleid van melkvee in beweidingssituatie
aandeel begrazing op weidegras	75%	schatting aandeel begrazing op grasland
aantal uren begrazing op weidegras / dag	10,1	aantal beweidingsuren op weidegras * 0,27 kg ds-opname/uur
ds-opname (kg / jaar) (A)	288.258	door totale edelhertenpopulatie in het gebied
Raming schade tijdens beweiding door rundvee		Toelichting
Total getaxeerde schade in 2020 (kg ds) (B)	333.437	getaxeerd met grashoogtemeter
raming schade tijdens beweiding (kg ds / jaar)	-45.180	totaal ds-opname op beweidde percelen (A - B)
beweide oppervlakte	130,67	totale oppervlakte van alle beweidingpercelen
Schade per ha (kg ds)	-346	
grasprijs (BIJ12, in 2020)	€ 0,23	Gemiddeld op gangbare bedrijven
geraamde gewasschade per ha / jaar	€ -80	in beweidingssituatie op gangbare bedrijven

De berekening leidt tot een negatieve uitkomst. Dit stemt niet overeen met de gedane waarnemingen. Er is wel degelijk regelmatig geconstateerd dat edelherten medegebruik hebben van percelen die met vee worden beweide en de indruk is dat dit ten opzichte van 2019 niet is afgenomen.

Er zijn twee mogelijke verklaringen voor de negatieve uitkomst. De getaxeerde schade is te hoog vastgesteld of de berekening wordt met een te kleine de populatie uitgevoerd. Controle van de uitgevoerde taxaties leidde tot de conclusie dat deze correct zijn. Om deze reden ligt het voor de hand de populatie-omvang van edelherten nader te onderzoeken. Contacten met de WBE Noord West Veluwe hebben niet geleid tot andere inzichten. Wel hebben wij Natuurlijk Fauna-Advies Mts bereid gevonden een alternatieve analyse op te stellen (bijlage 1).

Scenario 2

De heer G.J. Spek van Natuurlijk Fauna-Advies Mts, tevens grofwildcoördinator op de Veluwe, heeft op ons verzoek onze benadering getoetst. De heer Spek geeft aan dat in onze berekeningen geen significante afwijkingen zijn gevonden. De enige variabele waar hij niet kan toetsen, is het aantal edelherten in het gebied.

De aantallen uit april 2020 zijn gebaseerd op twee nachtelijke tellingen, waarbij 435 edelherten zijn geteld. Bij navraag bij de verantwoordelijke jachtopzieners van Staverden en Leuvenum bleek dat zij geen concreet beeld hebben van de populatie-omvang in het gebied. Zij doen om die reden geen uitspraken over de omvang van de populatie.

De heer Spek heeft een berekening met 2 scenario's opgesteld om een prognose van de populatie-omvang te maken (zie bijlage 1). Het gemiddelde van deze twee prognoses leidt ertoe dat voor de geconstateerde grasconsumptie uitgegaan kan worden van een populatie van 588 dieren. Herberekening van de schade in beweidingssituaties op basis van deze prognose leidt tot de volgende uitkomst:

Schadeberekening "begrazing in beweiding 2020", op basis van populatieberekening van Spek Fauna Advies		
Berekende maximale schade in het gebied (kg ds)		Toelichting
geschat aantal edelherten in gebied	588	Op basis van populatieberekening Spek Fauna Advies
geschat aantal weidedagen per jaar	243	in groeiseizoen, 1 maart tot 30 oktober
aantal uren begrazing / dag	13,5	herleid van melkvee in beweidingssituatie
aandeel begrazing op weidegras	75%	schatting aandeel begrazing op grasland
aantal uren begrazing op weidegras / dag	10,1	aantal beweidingsuren op weidegras * 0,27 kg ds-opname/uur
ds-opname (kg / jaar) (A)	389.645	door totale edelhertenpopulatie in het gebied
Raming schade tijdens beweiding door rundvee		Toelichting
Total getaxeerde schade in 2020 (kg ds) (B)	333.437	getaxeerd met grashoogtemeter
raming schade tijdens beweiding (kg ds / jaar)	56.207	totaal ds-opname op beweidde percelen (A - B)
beweide oppervlakte	130,67	totale oppervlakte van alle beweidingpercelen
Schade per ha (kg ds)	430	
grasprijs (BIJ12, in 2020)	€ 0,23	Gemiddeld op gangbare bedrijven
geraamde gewasschade per ha / jaar	€ 99	in beweidingssituatie op gangbare bedrijven

3.2.5 Advies

Gelet op de taxaties en veldwaarnemingen die Wiberg heeft gedaan gedurende het groeiseizoen vinden wij scenario 2, dat uitgaat van 588 herten, meer aannemelijk is dan scenario 1.

Omdat een harde onderbouwing van de werkelijke omvang van de populatie ontbreekt, stellen wij voor de scenario's te verzoenen, waarbij scenario 2 een wegingsfactor 2 wordt toegekend en scenario 1 de factor 1. Dit leidt tot een raming van 537 dieren en een berekende gemiddelde schade per hectare van € 39,- (zie onderstaande specificatie). Omdat de begrazingsdruk per perceel verschilt, wordt de berekende schade per perceel gedifferentieerd.

Schadeberekening "begrazing in beweiding 2020", op basis van verzoening van rekenmodellen		
Berekende maximale schade in het gebied (kg ds)		Toelichting
geschat aantal edelherten in gebied	537	Op basis van populatieberekening Spek Fauna Advies
geschat aantal weidedagen per jaar	243	in groeiseizoen, 1 maart tot 30 oktober
aantal uren begrazing / dag	13,5	herleid van melkvee in beweidingssituatie
aandeel begrazing op weidegras	75%	schatting aandeel begrazing op grasland
aantal uren begrazing op weidegras / dag	10,1	aantal beweidingsuren op weidegras * 0,27 kg ds-opname/uur
ds-opname (kg / jaar) (A)	355.849	door totale edelhertenpopulatie in het gebied
Raming schade tijdens beweiding door rundvee		Toelichting
Total getaxeerde schade in 2020 (kg ds) (B)	333.437	getaxeerd met grashoogtemeter
raming schade tijdens beweiding (kg ds / jaar)	22.412	totaal ds-opname op beweidde percelen (A - B)
beweide oppervlakte	130,67	totale oppervlakte van alle beweidingpercelen
Schade per ha (kg ds)	172	
grasprijs (BIJ12, in 2020)	€ 0,23	Gemiddeld op gangbare bedrijven
geraamde gewasschade per ha / jaar	€ 39	in beweidingssituatie op gangbare bedrijven

3.2.6 Overige schade

Overige schade voor de grondgebruikers in het gebied bestaat vooral uit de controle en herstel van afrasteringen. In de beweidingsperiode (april t/m oktober) is dit een dagelijkse activiteit. Iedere grondgebruiker besteedt hieraan dagelijks tijd. De tijdbesteding is afhankelijk van de omvang van beweiding. Deze verschilt aanzienlijk per grondgebruiker. Voor bedrijven die maximaal beweiden ramen wij dit op een half uur per dag. De materiele schade is beperkt, maar wel aanwezig.

Enkele grondgebruikers noemen daarnaast als schade-aspect dat hun bedrijfsvoering op een ongewenste manier wordt beperkt, omdat maisteelt in het gebied onmogelijk is geworden. Dit ruwvoer moet daarom worden aangekocht.

4 Conclusies en aanbevelingen

De organisatie van de werkzaamheden is naar wens verlopen. Een klein taxatieteam, goede gebiedskennis en goede samenwerking met de grondgebruikers zijn de sleutels tot succes. Vanuit onze optiek bezien is de opdracht om grondgebruikers maximaal te ontzorgen goed gelukt. Evaluatie met de grondgebruikers heeft in juni 2020 plaatsgevonden wijst uit dat zij tevreden zijn over de samenwerking met de taxateurs en de opzet van de edelhertregeling in zijn huidige vorm.

De monitoring van de schade is uitgevoerd met een frequentie van ongeveer eens per week. Naar onze mening is dit voldoende om een goed beeld te krijgen van de schadesituatie. Het is echter onvoldoende om het gedrag van edelherten in beweidingssituaties nauwkeurig in beeld te brengen.

De taxaties zijn naar wens verlopen. De bepaling van de schade in beweidingssituaties is ook in 2020 rekenkundig benaderd, omdat andere methoden niet beschikbaar zijn. De taxatie van schade is conform de opdracht beperkt gebleven tot de gewasschade. Andere vormen van schade die rechtstreeks zijn terug te voeren op de edelhertenpopulatie, zijn niet meegenomen. Het afwikkelen van schade aan grasland door andere diersoorten in combinatie met de beheerregeling edelherten kon probleemloos worden uitgevoerd.

Het verdient aanbeveling de omvang van de edelhertenpopulatie in het gebied nauwkeuriger in kaart te brengen. Met de huidige informatie valt de omvang van de schade in beweidingssituatie slechts met een behoorlijke onnauwkeurigheidsmarge te ramen.

Bijlage 1: Populatieberekening volgens methode Natuurlijk Fauna-Advies Mts

Deze rekenmethode neemt de getaxeerde schade als uitgangspunt voor een benadering waarin wordt berekend hoeveel dieren aanwezig moeten zijn om deze schade-omvang te kunnen veroorzaken. Een aantal variabelen in de berekening is, na toetsing op de aannemelijkheid ervan, overgenomen van Wiberg Taxaties.

Er is gewerkt met 2 scenario's. In de minimum-variant wordt uitgegaan van de aanname dat de herten hun voedselbehoefte voor 50% uit weidegras halen; het overige deel van het voedsel moet dan uit de natuur afkomstig zijn. In de maximum-variant wordt uitgegaan van de aanname dat de dieren hun voedselbehoefte volledig uit weidegras halen.

Populatieberekening edelherten	Scenario's			Toelichting
	Minimum	Maximum	Gemidd.	
Gewicht edelhert (kg)	100	100	100	Gemiddelde qua geslacht en leeftijd
Opname biomassa (kg/dier/dag)	20	20	20	normale consumptie / dier
Aantal schadedagen	243	243	243	groeiseizoen van 1 maart - 30 oktober
Aandeel weidegras in het menu van edelhert	50%	100%	75%	gekozen bandbreedte
Totaal opgegeten gras in groeiseizoen (kg)	1.905.354	1.905.354	1.905.354	omrekening van getaxeerde schade naar biomassa (17,5% ds)
Dagconsumptie opgegeten gras (kg/ dag)	7.841	7.841	7.841	
Biomassa-opname (kg/dier/dag)	10	20	15	bandbreedte in gewasopname uit weidegras
DS-opname (kg/dier/dag)	1,75	3,50	2,63	bandbreedte in ds-opname
Berekend aantal edelherten	392	784	588	

Opmerkingen:

- Het voedselaandeel van de edelherten dat afkomstig is uit weidegras, is op basis van de uitgevoerde monitoring niet goed te bepalen. In de berekeningen van Wiberg wordt gerekend met 75% voedsel uit weidegras. Dit komt overeen met het gemiddelde van de 2 scenario's van Spek Fauna Advies. Deze variabele is van grote invloed op de uitkomsten van de uitgevoerde berekeningen.
- De heer Spek merkt op dat deze variabele beter kan worden onderbouwd door het uitvoeren van pens-onderzoek bij geschoten dieren. Wiberg heeft deze aanbeveling in 2019 eveneens gedaan.